

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 30 „
„ četrt leta	1 „ 70 „

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
„ pol leta	3 „ 80 „
„ četrt leta	2 „ — „

SLOVENE C.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

zananila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat, 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; več pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 45.

V Celovcu v saboto 17. junija 1865.

Tečaj I.

VABILO.

„Slovenec“ — še le pol leta star — je zrastel skorej za polovico in bode čč. gg. naročnikom dohajal v podobi, v kterejga danes pred seboj vidite. Podoba njegova je drugačna, duh njegov pa ostane stari: „Prava omika v političnih, narodnih in cerkvenih zadevah in resnična ravnopravnost tudi slovenskega naroda in jezika,“ to si je zapisal „Slovenec“ na svoje bandero, kterega se bode zvesto držal do smerti svoje. V tem duhu in v tem namenu bode podajal najprej vvodne članke, potem dopise od vseh strani slovenskih dežel, dalje kratke politične pregled vseh držav po celem svetu in slednjič še drobne novice, ki se pogostoma godé naše dni. Pod čerto bode tudi stal „Besednik“ (feuilleton), ki bode pripovedoval in popisoval vse, kar se vjema s pravo slavjansko politiko in omiko. — Veseli smo slišali od več strani, da se je „Slovenec“ svojim čč. gg. naročnikom prikupil; le ta edina želja se je naznanjala ustmeno in pismeno, naj se „Slovenec“ preobleče v spodobnejšo, lepšo in večjo podobo. Ne vemo, kako bomo izhajali in „Slovenec“ novo, lepšo in večjo obleko plačevali, ker še stara ni plačana do čistega. Pa pravo, darežljivo, domoljubno serce nas goni in sili, da poskusimo tudi še to — poslednje.

Slovenski rodoljubi! Spolnili smo mi vašo željo in storili, kar in kolikor premoremo, — storite tudi vi, kar je v vaših močéh in uslišite našo prošnjo!

Naša prošnja pa je:

1. Naj vsi čč. gg. naročniki, ki so dozdaj „Slovenca“ prejemali, pa svoje naročnine poslali niso, to svojo dolžnost spolnijo do konca tega meseca.

2. Naj ti čč. gospodje vsi vsi „Slovenec“ zvesti ostanejo tudi zanaprej in ne odpade nobeden: Pri nas Slovencih šteje vsak posamezen naročnik.

3. Naj si vsi ti čč. gospodje, kolikor koli le premorejo, zvesto prizadevajo, da „Slovenec“ pridobé še novih prijatlov in naročnikov: Vsak naročnik naj vjame vsaj še enega novega naročnika!

4. Naj nam čč. gospodje, naj si bode iz ktere koli dežele in iz kterega koli stanu, pridno in pogostoma dopisujejo in naznanjajo vesoljnemu svetu vesele in žalostne dogodbe, obljubljenе in v djanju podeljene pravice slovenskega ljudstva, naj da pomagajo, komur je oblast in dolžnost.

Za slavjanski svet in narod se snujejo imenitne reči; — Slovenci! ali mar nočete nič slišati od njih? — ali mar mislite svoje roke križem držati ravno zdaj, ko nam gre za glavo! — ali mar ste tako abotni in pričakujete, da bodo drugi delali za vas? Pomagaj si sam — in Bog ti bode pomagal! Zatorej Slovenci! lepo prosimo in vabimo, da nas podpirate z denarjem in perezom! Alite, da se „Slovenec“ ne bode goljufal? „Slovenec“ velja od 1. julija do konca septembra brez pošte: 1 gld. 70 kr., po pošti: 2 gld.; — od 1. julija do konca decembra brez pošte: 3 gld. 30 kr., po pošti: 3 gld. 80 kr.

Naročnina naj se pošilja v frankiranih listih na „Vredništvo Slovenca“. Od 1. julija naprej zamoremo zavoljo velik stroškov „Slovenca“ le pošiljati tistim gospodom, ki nam ali gotov denar ali vsaj poseben list pošljejo in naznanijo, da so volje „Slovenca“ prejemati in podpirati. Da se torej redno pošiljanje „Slovenčev“ nikomur ne preterga, prosimo z naročnino ne odlašati!

V Celovcu 14. junija 1865.

Vredništvo.

Ideja avstrijske države.

VI. b)

Sestavek, ki ga Palacky iz „Naroda“ navaja, glasi se tako le: Poglavitni trumf dunajskih gospodov politikarjev, kedar so a svojo modrostjo pri kraju in si ne vedó več pomagati, je vselej dualizacija. Ako nas, vi presneti Slavjani! ne poslušate in ne ubogate, dovolimo Madjarom vse, damo jim juturnjo polovico naše države v polno oblast, večerno (polovico) si pa ohranimo sebi in jo scentralizujemo še veliko tesneji. To se pa samo od sebe razume, da se bode v juturnji polovici madjarizovalo, v večerni pa ponemčevalo na vso moč. Mi ne vemo, ali ima ta politična misel svojih prijatlov in podpornikov tudi med avstrijskimi državniki; žalostno pa je to (in vedite, da smo si to mi Slavjani dobro zapisali za ušesa), da so nam tudi listi, kateri veljajo sploh za uradne ali oficijozne, peli ravno to pesem. In res morali smo se čuditi tej nezreli, neumni, da ne rečem, tumpasti politiki, da so nam Slavjanom strah delali, žugali in grozili, in tako nas sebi hotli pridobiti. Gosпода! ali mar mislite, da mi kakor psi

Besednik.

Iz češke zgodovine kaj za Slovence!

F. L. Si li bral, mili bravec, spise Daniela Adama Veleslavinskega? — Nisi jih bral; ali Veleslavinski je vendar eden izmed teh spisateljev, ktere skoro vsak hvali, pa malo kdo čita. Vzemi vsaj za kratek čas v roke njegovo prestavo kronike češke od Eneja Silvija in beri predgovor, kterega je častiti Daniel Adam k temu delu spisal. V predgovoru prav zanimivo razklada menenje, ktero je tedaj občno za resnico veljalo, da v življenju narodov vseгда po pet sto letih ali po polovici od pet sto let, po dveh sto in pet desetih letih, velike spremembe nastajajo, kar si prizadeva s mnogimi dokazi iz zgodovine različnih narodov potrditi. Pravi pa med drugim: „S tim in prihodnjim letom gre h kraju doba Češkega kraljestva. Spolnilo se je pet sto let od tistega časa, ko je kralj Vratislav prvi prejel kraljevsko čast od cesarja Henrika in je iz kneza postal kralj češki. . . Zatorej moramo pričakovati nekterih sprememb; daj

mili Bog, da bi nam in domovini naši bile v slavo!“ Cesar se je žlahtni domorodec bal, spolnilo se je žalibog berž. Kralj, za kterega so bile pisane one verstice, še ni zameril, in glej! že so se zdajci začele verskopoliške homatije, kterim se je konec storil na Beli gori. Bila je to največa prekucija, o kateri naša zgodovina pripoveda, prekucija, ktera je vničila ves dotedajni život (življenje) češkega naroda, skrušila vso njegovo samostalnost in silama mu odkazala pot, po kterem ima dalje hoditi. Od tiste osodne spremembe l. 1620 do tega leta minulo je spet blizu 250 let in nastopila nam je vgodna doba: kar se je tedaj pokopalo, vstaja sedaj. Narod potlačeni dobiva svojo staro svobodo. Vse, kar je Veleslavinski terdil, spolnuje se sopot. — „Kaj! misliš mar, da smo babjoverci srednjega veka!“ čujem se oglašati mnogotere glasove. Zeló se motiš, če svoje bravec za takšne zapoznjence in starokopitneže imaš! Vpokoji se, mili bravec. Poznam bistro misel češko in ne mislim je zatopiti; le pokazal sem na čudovito zgodbo. Ali vendar, da je naš češki že pokopani narod spet vstal, to se ni po naključju zgodilo, marveč sad je silnega truda osemdesetletnega.

Pred osemdesetimi leti, ko je cesar Jožef II. stopil na cesarski prestol, ležal je narod naš najglobokejši. Njegova dušna djavnost, ktera se je po bitvi Belogorski redoma ubijala, zgubila se je tedaj skorej popolnoma v narodu. Mimo molitvenih knjig se ničesar ni izdajalo v češkem jeziku. — V celem osemnajstem stoletju do cesarja Jožefa II. nima po Beckovskem znamenitnega pisatelja.

Narod češki je bil tačas veliko telo brez duha. Ni čuda, da je cesar Jožef, hoteč vdihniti vsem narodom živjše gibanje, za koristno spoznal, naj se premeni češki narod in njegov jezik, da bi pripomagal širiti omiko.

Nikdo se ni vabil ne na Češkem ne na Moravskem v svojem jeziku; vse je derlo k ptujemu jeziku, kakor k viru vsakoterega blagra. Naj zgine jezik češki, ki le ovira ljudsko omiko, naj zibne narod, ki nima moči, da živi! Tako so mislili, tako ravnali. Jezik so potisnili iz šol in uradnih in še teh revnih bajtic niso mu privoščili v utočišče.

Jeziku svetega Venceslava so zvonili mertvaški zvon in zdelo se je, da se je pri tem komaj kdo spominjal, kako slaven je

ljubimo nogo, ki nas štoka? Kam mislite priti, ako tako počenjate z narodom, kateri dela večino cele države, ako mu koj že s konca kažete, kaj ga čaka v državi, v kateri mu ne mislite dati političnih in narodnih pravic; ako ga obsojate k temu, naj ostane helot in služi vladi le kot material za druga dva naroda? Ali mar mislite, da bi avstrijski Slavjani mirno in pokorno sprejeli tako rolo ali osodo? Ali mar mislite, da se dajo take reči izpeljati tako lahko in brez velikih prekucij? Gospoda! vi zabite na geslo avstrijskih vladarjev, da samo pravičnost stavi in daje državi terdno in stanovito podlago! Mi Slavjani smo pokojni ljudje, pa vendar vam za vselej svetujemo: Ne sejte vetrov, da ne žanjete burje!

Ako premišljujemo vse to, ne moremo verjeti, da bi na Dunaju kdo izmed pametnejših politikarjev — se ve da, ako ni skrit ali očiten neprijatelj Avstrije in vladajoče rodovine — mogel resnično tako misliti in svetovati takih potov. Mislimo, da le nekateri nedorasli in nezreli politikarji take račice spuščajo po vodi za svoj kratek čas in strah delajo babjovernim ljudem; vendar pa bi se ne imelo dajati prostora takim šalami vsaj v oficijoznih listih ne. S tako važnimi rečmi se ne gre norčevati!

Iz skušnje že tudi vemo, da take namere niso niti nove niti tuje mnogim izmed teh gospodov, ktere hvali in slavi naš uradni liberalizem in konstitucionalizem: videli smo jih na vso moč delati že leta 1848. Tedaj že je mogla Avstrija, tedaj že je mogla dinastija poznati, kdo so bili in kdo so prijatelji Avstrije in edinosti njene. Ali niso tedaj napisali dualizacije na svoje bandero politikarji ankraj Litave in pervaki Dunajskega punta, ravno ti, kateri se delajo naše dni največje prijatelje dinastije in edine prave domoljube avstrijske, — nas pa štejejo in černijo za separatiste? Ali niso tedaj hotli očividno Avstrijo raztergati na dva kosa in enega pridružiti novi državi nemški, o kateri se še vedelo ni, ali bode republika ali prusko cesarstvo, — iz drugega so pa hotli stvariti samostavno kraljestvo ogersko? Ali more mar komu biti dvomljivo, da so ti avstrijski domoljubi tedaj mislili, postavnega cesarja in kralja svojega in našega, — če smemo tako reči — posaditi vsred dveh stolov? In kdo se je tedaj serčno in junaško bojeval za to, da Avstrija ostane, in da ostane edina in močna? Ali niso to bili edini Slavjani? Cehi in njih prijatelji v državnem zboru, jugoslavjani pod svojim junaškim vodjem Jelačičem? Ko so češki poslanci proti takemu puntarskemu početju dunajskega zbora očitno protestirali in ga zapustili, — ali jih tedaj ni pred celim svetom tožil in černil znani Fuster v svojem

spisu: „Wer hat die Freiheit verrathen?“ Ali je mar temu že tako davno, da se je vse to že pozabilo? Ali je mar mogoče, naše dni za pravo in srečno politiko imeti tisto politiko, ktera bi bila že leta 1848 skorej raztergala in ukončala avstrijsko državo, ako bi ne bilo Slavjanov avstrijskih, in — le recimo resnico! — ako bi ne bilo tudi pomoči od Slavjanov neavstrijskih? Ali boče mar zastoj ves nauk naše zgodovine in ali se ljudje ne bojo zmohrili po svoji lastni škodi?

Pa naj da še enkrat kdo skusi, delati tako politiko in vpeljati v Avstriji nekdanjo dualizacijo, — mislimo, da mu ne pojde tako gladko izpod rok? Nastale bi gotovo burje in prekucije, ki bi se odmevale po celi Evropi. Pustiti v Avstriji od edinosti, je toliko, kakor pustiti od njene celote.

Mi Cehi si odkrikoserčno želimo, da Avstrija obstoji v svoji edinosti in celoti. Mi smo preslabi, napraviti si sami sebi lastno državo in ohraniti si svojo narodnost in svoje samostavno življenje, — Avstrija nam je neobhodno potrebna! Ako bi torej nastale take burje, kam bi se obrnili mi Cehi in drugi Slavjani, ki z nami vred v Avstriji bivajo? Naš lastni dobiček nas priganja, da se potegnemo, kakor l. 1848, za edino in celotno Avstrijo. Ali nam pa pojde to spet srečno izpod rok? Mogoče je, pa le samo mogoče in to le tedaj, ako bi vsi avstrijski Slavjani hotli. To nam pa je jasno kot beli dan, da, ako se v takih burjah in prekucijah nas 18 milijonov Slavjanov za Avstrijo ne potegne, da je ni moči in oblasti, ktera bi v stanu bila ohraniti Avstrijo. Pa zaupajmo, da ne bojo nad Avstrijo prihrule take prekucije, da angelj varh naše preslavne dinastije, da modrost avstrijskih državnikov (to je takih, ki imajo več avstrijskega, kakor drugega potrijotizma ali domoljubja) odverne take nevarnosti in ne dopusti, da bi sebičnost ali prevzetnost nekterih narodov ali svojeglavnost posameznih ljudi delala z našo državo take nevarne eksperimente ali poskušnje, kakor je dualizacija, pri kateri se igra za glavo.

Deržavni zbor.

Omeniti nam je najprej še nekaj o razpravi, v kateri je šlo za podporo teržaškega „Lloyda.“ Kaj živa je bila. Vlada je zahtevala zanj 2,284.000 gld, odbor pa si je bil navskriž: večina je nasvetovala 2,000.000 manjšina pa samo 1,800.000 gld. Minister Burger pa teržaški poslanec Hagenaauer sta se, kaj pa da, posebno za vladin predlog potegovala, Mühlfeld je priporočal več-

izpeljali oni mojstri? Stavbe ne sicer veličastne in krasne, ali vendar čedno in lepo, da čutje vsakega zdravega človeka blaženo vzbuja in češkemu imenu po vesoljnem omikanem svetu slavo dobiva... mojstri ti so stvarili našo novo literaturo.

(Konec pride).

* Ravno smo dobili 4. snopič drugega zvezka od nemškega časopisa; „Zeitschrift für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft.“ Ta časopis izhaja v Budišinu in vrednik mu je J. E. Smolar. Kakor vsi poprejšnji, tako donaša tudi ta snopič polno torbo kaj zanimivih in imenitnih reči. Nahajajo se v njem sledeči članki: „Reiseerinnerungen an Bautzen“ v. Jos. Kolar, — „Etwas aus der Statistik“, „Serbien und die südslavischen Provinzen“, v V. J. Lamanskij, „Primož Truber und seine Zeitgenossen“, „Zwei wissenschaftliche Vorträge“, „Georg Stein oder Deutsche und Letten“, „Monumenta Poloniae Historica“, „Neuere bulgarische Literatur“, v. Basil Dr. Stojanov, Strmič's 6. Oper: „La madre slava“, „Kurze Nachrichten“, „Slavische Novitäten.“ Ta vse hvale in podpore vredni časopis se more dobivati po vseh knjigarnah.

ninega, slovenski poslanec g. Černe, posestnik v Primorju, pa je kaj tehtno in točno dokazoval, da ne gre tega dovoliti, kar vlada ali večina zahtevate. Rekel pa je med drugim tole: „Kaj slabo je s pomorstvom. Temu pa je največji vzrok to, da se Lloydovo društvo preveč čehlja in preveč podpore dobiva, bodisi v denarjih, ali v družih rečeh. Dosti mu bodi, da je oprošteno konsularnih davščin; da prav kaj malega voznine in ravno tako malo plače zdravstvenim uradnikom odrajuje; da je, kar lastna dopisovanja zadeva, poštnine prosto; da sme posebne zdravstvene čuvaje seboj jemati, da se ladije prej iz kvarantin ali zdravstvenih zapertij izpusté; da sme neposredno z višimi oblastmi občevati; da se mu v vseh avstrijskih lukah bolja mesta za izlaganje in nalaganje blaga dopuščajo; da ima posojilo od 3 mil. po 4% in da se mu naposled še 2 mil. podpore daje zato, da opravlja državno pomorsko poštno službo.“ To so gotovo zdatni pripomočki, ki jih ne vživa vsakteri; vendar se pa pri vsem tem „Lloyd“ ne godi dobro. Zakaj neki? Tudi to je g. Černe odkritoserčno povedal ter rekel, da ima slabo vodstvo in popolnoma birokratiško upravo; da je do polovice uradnikov preveč; da je vodstvo izročeno samo enemu, če tudi še tako prebrisanemu možu, in, kar povsod veliko velja, je to, da preveč za nepotrebne reči izdaja. Še celo svoj lastni arsenal si je napravil Lloyd, vendar pa kupuje drugod ladije. Preveč se pa tudi vlada v njegove zadeve meša, da so Lloydovi vodji le nekaki državni uradniki, itd. Če se vse to preudari, ni čuda da je njegovo gospodarstvo slabo in vedno slabeje prihaja. Svetuje pa, naj se mu le toliko dovoli, kar je manjšina predložila. Vendar pa ni to obveljalo. Dovolili so 2 milijona gld., pa ne za več kot za 7 let. Ima tedaj še nekaj odlog, popraviiti svoje gospodarstvo, ali pa — na boben priti. — Čuje se, da je odbor, ki ima o novem posojilu poročevati, terdne volje, tega ne prej dovoliti, da se fin. postava za l. 1865 dogotovi in potem, da se kake garancije dajo, da vlada misli v resnici „deficit“ zmanjševati. Plenarju se slabo godi. Vse vanj buta, naj bi kak čudež storil. Voda v gerlo leti. Gospoda! sistema, sistema. Pa o tem še prihodnjič kaj.

Avstrijsko cesarstvo.

Dežele niže-avstrijske.

Iz Dunaja. Pervi veseli sad poto- vanja cesarskega na Ogersko se je že pokazal: Vojaške sodnije so odpravljene in 1. julija začno nevojakom spet soditi civilne. Kdaj in kako bode pa sklican deželni ogerski zbor, ne sliši se še ničesar. Kar se pa za gotovo govori, je to, da ogerski kancelar, grof Zichy, pojde in nekdanji tavernik, grof Majláth, stopi na njegovo mesto. „Ostd. Pošta“ k temu pristavlja, se ve da vsa pobita, da bi ta prememba mogla nevarna in osodna biti tudi držav- nemu ministru gosp. Šmerlingu. Kaj pa potem navstane in kdo za njim pride, večni Bog sam vé, morebiti da se res poskusi dualizacija in da pridejo Slavjani izpod dežja pod kap. Nam se pa to vendar neverjetno dozdeva, kajti tudi to ni res, da je presvitli cesar z Etvösom in Deakom konferiral ali se pogovarjal, kakor so dualistični listi po svetu raztrobili. Zatorej mislimo, da se boče visoka vlada dobro premislila, kaj počenja, in predno kaj gotovega sklène. — Z napravami za vseučiliščno svečanost, ki se ima letos slaviti, gospodom ki jih to zadeva, še vedno ne gre nič po sreči. Pričakovalo se je in sicer do pravi- ci, da osnujejo kaj sijajnega, zlasti ker minister Šmerling terdi, da je „učenen moč“ in si je to tudi velika večina njegovih častivcev na svoje bandero zapisala. Ali čuda — svet se res narobe verti! — zdaj pa še priprave hiše ne morejo dobiti, kjer naj bi se prihodnjega avgusta slovesnost obhajala! Da se je tudi dijaki ne bodo ude-

bil tisti, komur je odzvonilo. Ali žalostni glasi pogrebni so segali v nektera rahlejša serca in jih opominjali, da se pokopuje njih jezik materinski.

Le malo je bilo teh serc, tako malo, da se nikdo ni zmenil za njih bolečine. Bila so pa serca lepa, serca staročeška, in žalostna osoda materinskega jezika ni jih naganjala k jokanju, ampak k marljivemu delu in zlahtnemu prizadevanju, da bi, če bi bilo mogoče, ohranili življenje k smerti obsojenemu jeziku. Delo zares terdo, mučno in — neuhvalno! Deloma pa tudi narod sam ni nič od tega še slišati hotel, deloma je to počenje le zateleban gledal, posmehovaje se norčavosti, ktera hoče zbuja- ti merlice zopet v življenje. Ali pridna zlah- tna volja ni porajala tisočerih prepek in ovir; verli možje so se nemudoma prijeli dela — in v štiridesetih letih se je odpravil nasip, kateri je pokrival tla, in sedaj so jeli staviti stavbe stavitelji višega duha. Pripravo je dokončal z drugimi Jungman, stavbo so umetno vodili Kolár, Čelakovsky, Hanka, Šafařík, Langer, Macha, Koubek, Tyl, Havliček in mnogi drugi, katerih tukaj ne spominjamo, ker jih nočemo še prištevati minulosti. Kaj so

leževali, zato ker je odložena, smo že povedali. Hyrtelnovo vodstvo se tedaj pri takem stanju ne bo moglo s posebnimi čini ponašati! — Za prihodnjega rektorja ali vodja vseučilišnega sta predstavljena dr. Jaeger in dr. Pfeiffer iz modroslovske fakultete. — Še nekaj. Ves nemški svet se čudi, da se v današnjem času „obletnic“ kar nič ni čulo, da bi bili Nemci kje 50 letno ustanovitev „nemške zveze“ obhajali. Ali so mar pozabili 8. junija 1815, ko so jim napravili nemško zvezo? Menda je to zadostna priča, da ni osrečljiva bila zanje, ker zdaj popolnoma o njej molče, oni, ki zgrabijo navadno vsako še tako majhno priložnost, da kažejo svetu, kako se „kulturonosni“ narod obnaša. —

Dežele notrajno-avstrijske.

Iz Celovca. V 42. listu svojem je „Slovenec“ grajal nemške turnarje, ki so povsod svoje veselice na visoke Binkoštno praznike tako napravili, da so na božjo službo celo pozabili, da! veselilni svoj program tako osnovali, da za božjo službo še minute ostalo ni. Slovenski „Sokolci“ ne delajo tako, — dajejo tudi Bogu, kar je božjega. Verli „Sokolci“ le tako naprej, in nihče vam ne bode vaših vesellic oponašal, jih vam zamerjal ali za zlo jemal. Zatorej nas je serčno veselilo, ko smo v „Novicah“ spet to le brali: „Prihodnjo nedeljo gre naš „Južni Sokol“ na Vrhniko, kamor so ga vrli ondašnji tržani prijazno povabili in kjer delajo lepe priprave za sprejem njegov. Po izdanem vabilu je ob 10. uri velika maša, pri kateri Sokolci pod vodstvom Fabjanovim pojó itd.... „Tako je prav — živili! — O zadnjem hudem vremenu govoré izrekli smo nado, da ne bo nikjer spet toče. Ali Bog je drugači obrnil. Toča je spet na drugi strani veliko krajev zadela, in sicer, kakor se govori, od Osojanskega jezera proti št. Vidu, Velikovcu in Plibersku. To je zares huda šiba, zdaj današnje dni, ker tolikanj kruha primanjkuje in je vse tako drago. Hudega vremena in toče varuj nas, o Gospod! — Zdaj je sicer lepo, pa vendar nekako merzlo. — 22. t. m. bode tukaj na mesto g. Rosthorna volitev novega poslanca za deželni zbor. Nič ni čutiti, da bi to komu kaj posebno v čislih bilo, ker ni še nič dogovorov bilo.

Včeraj, to je 16. t. m., so naš premlost: knezoškof Kerški Dr. Valentin odpeljali v Wolfsberg v lavantinski dolini. Ondi bojo prihodnjo nedeljo novo - popravljeno cerkev blagoslovljali; odtod se pa naravnost na Dunaj odpeljejo, kjer do prvih dni julija ostanejo v državnem zboru. —

Ob bregu celovškega jezera. F.W. (Srenjske ceste). Veliko dobrega in koristnega smo pričakovali od nove srenjske postave. Mislili smo, da se bodo naprave, ki zadevajo srenje, bolje kakor dozdaj oskerbovale, ali od tega še nismo ničesar videli in čutili. Zdi se nam, da gre gospodovanje, kakor pri posameznih posestnikih, tako tudi pri srenjah zdaj le bolj rakovo pot. Revščina in siromaštvo silno pritiska. Ni denarja ne zaslužka! V nekterih krajih ljudem že celó živeža primanjkuje. Ali je ta žalostni stan morebiti kriv, da srenje ne morejo svojih potreb tako oskerbljevati, kakor bi jih imele? Res je, da so davki, ki se morajo zdaj plačevati, silno veliki in da morajo zategadel tudi srenje varčno gospodariti; vendar pa so reči in potrebe, ki se ne dajo nikakor v nemar puščati. Omenjam pa zdaj samo pota in ceste, ki spadajo srenjam v oskerbljevanje.

Imeli smo prej tako imenovane okrajne ceste (Bezirksstrassen), ceste, po katerih voziti bilo je pravo veselje. Zdaj pa so nekdanje okrajne ceste gorskim potom ali stezam podobne. Po nekterih krajih so s celimi kupi peska in kamenja nasute, po drugih pa so od povodenj razderte in razorane. Živina se po tako slabih potih grozno terpinči, vozovi se kmalo potrpljejo in tudi vozni ne se manj plačuje, ker se le malo robe dá nabasati in prepeljati. Kmet, ki mora po

gerdih in budih potih voziti, terpi tedaj veliko škodo. Da se mu pa letá odverne, naj srenje skerbé, da se pota in ceste glešajo in kolikor mogoče, v dobrem stanu ohranijo. Znano pa je, da je kmet, kar pota, ceste in druge občinske potrebe zadeva, strahno len in zanikaren; nič ali le malo mara zato, če mu na gerdem potu vz obtiči ali se prekucne; tim bolj pa potem borno živinče kolne in hudo pretepa, kedar se mu kaj tacega prigodi. Oskerbniki nekdanjih grajšin (Pfleger) so zategadel kmete priganjali, da so raboto za cesto opravljali, in mislimo, da je bilo to dobro, kajti pota in ceste so bile tedaj v dobrem stanu. Zdaj pa je po novi postavi skerb za popravilo potov, cest in mostov srenjam izročena. Od samostojnih srenj bi bilo pričakovati, da bojo svoje potrebe spoznale in potem tudi tako delale. K tem pa spadajo zlasti pota in ceste. V vseh srenjah plačujejo srenjčani srenjske stroške; mislimo tedaj, da bi se po pravici imel vsaj en del tega plačila obrniti na to, da bi se pota in ceste v dobrem stanu obdržale. Vprašamo, kam pride toliko denarja, ki ga srenjčani plačujejo? Kmetje pravijo: Mi plačujemo srenjske naklade (Gemeinde-Umlagen), pa ne vemo, kaj in kako je z našim denarjem, kam pride, ker nikjer ne vidimo, da bi se dobro obračal in bi se kaj koristnega izveršilo! In res se ni čuditi, da kmetje tako govoré. Morajo namreč veliko plačevati, ne vidijo pa ničesar, kako se z denarjem počenja, ker župan ali srenjski predstojnik nič računa ali rajtinge ne pokaže in se obnaša, kakor da bi bil neodgovoren.

(Konec pride.)

Iz Ljubljane. Š. S. — Naj „Slovenec“ tudi jaz kaj pišem. Menda mi ne bo drugi verli njegov dopisnik zameril, da mu kazim delo, vsaj tega ne, da nam njegovi dopisi tukaj zelo dopadajo in naj bi jih le še nadaljevati blagovohli. — Tedaj res dobite v Celovcu g. dr. Issleiba za vrednika „Celovčanke.“ Kaj bo? Že smo brali, da sta ga priporočila vrednika „Draup.“ in „Alpenbl.“ Veseli nas tukaj res močno, da nas ta nemški doktor in idrijski častni meščan že enkrat zapusti in neha svoje „čence“ pisati in dražiti, da si tudi ljuba „Triesterica“ zgubo njegovo obžaluje; ali kaj bo pa zdaj s koroškimi Slovenci, če bo res, kar „Drauposta“ piše? (Nič se ne bojte. Vred). Kakor labod neki pred svojo smertjo še pesem zapoje, tako se je menda g. Issleib zdaj še na vso moč o tem in drugem pričkatí začel z „Novicami“ in „Triglavo“, češ, da bote Koroški Slovenci videli strašnega kulturonosca in da ga tudi s strahom in trepetom čakate. Da jih je pa še tudi tukaj nekaj tacič čudnih meščanov, ki I. za uzor kranjskega patrijota imajo, ne bom obširno pravil; dosti je, da to žalostno zadevo samo omenim ter jim vsaj v nekakošno tolažbo koj naznamim, da pride kmalo iz Celovca — ni je nesreče brez sreče! — v Ljubljano nek g. Winter, ki tudi slovi za velikega in mogočnega Nemca in more lahko g. I. vsaj nekoliko nadomestovati. Tudi je on zelo močen in pogumen, kar je že pri neki priložnosti očitno pokazal.

Skorej mislimo, da se je tudi nam Ljubljančanom bati, morebiti v tem oziru še bolj, kot Korošcem, ker vendar tacega Štempiharja ne dobé. Posebno pa so mu neki „Ehrenbürgerji“ tern v peti. Kaj, ko bi si bil d. I. zavolj tega iz Ljubljane pomagal? Prav lahko mogoče! — Še to naj povém, da so ljublj. škof binkoštno nedeljo birmali tudi 200 vojakov tukajšnjega Gerstnerjevega polka in jim potem podarili 100 gld. Drugikat spet kaj. —

Iz Mozirja. Ž. — V 40 listu „Slovenca“ je bilo med drugimi novicami naznanjeno, da je srenjsko svetovalstvo mozi-rsko v seji dne 22. maja sklenilo, tukajšnjemu učitelju letno plačo povišati, besedno: „Prejemal bode znanprej od vsacega šolarja 1 gld. učnine na leto“. A to ni tako! Tebi, dragi „Slovenec“! hočem ovi sklep s

tem prvim dopisem svojim kratko razjasniti.

Po smrti pokojnega učitelja gosp. Jožefa Praunseis-a (l. 1864) je žitna kolektura ali bernja v ptujih farah, kakor na „Belih vóдах“, pri „Sv. Mihelu“ in v „Dobrolah“ nazareške fare za vse naslednike imenovanega sivčeka postavno odpadla, kar znaša 25 vaganov pšenice na leto. Ker je sedajnemu učitelju znano, kako dobroželjni, da so postavni zastopniki naše slovite občine, torej je dne 3. sveč. t. l. prošnjo slav-občinskemu odboru naravnost izročil, v kateri jasno dokazuje svoj revni stan, ter prosi, naj se mu zgubljena žitna bernja na en ali drug način, in pa že za letos, dostojno nadomesti.

Znani dan se je vseh 18 odbornikov v terški pisarnici sebralo in predsednik, naš mnogopoštovani župan, gosp. Janez Lipo ld vstane, ter omenjeno slovensko prošnjo učitelja slav. zboru s krepkim naglasom, torej zastopno prebere; brez mermranja, da, enoglasno je ta pravično molbo odobril, ter sklenil, naj se za vsakega — pravilno v nauk zapisanega, za šolo gôdnega otroka enako velika učnina (Schulgeld) na leto zah-teva, namreč 2 gld. a. v., za pravrevne šolarje naj se še pa tudi v prihodnje iz srenjske blagajnice plačuje. Opomniti je še k temu, da so najpremožnejši teržani do sedaj 2 gld. 10 nkr. — vsi drugi pa 1 gld. 5 nkr. na leto ed enega otroka učnine odrajovali.

Novi vert pomologiški za terško hišo, ki meri 54⁰ = 4⁰, je tudi letos srenja pripravila in ga učitelju izročila, v kojega je tá kmalo čez 200 divjakov posadil, mnogo jih pa tudi že požlahnil. Bog blagoslovi ta hvalovredni, blagi začetek, ki zna biti enkrat sedajni šolski mladini k veliki-mu pridu, drugim pa v spodbujo in posnemo. —

Dne 8. maja je c. k. inšpektor ljudskih učilnic, g. dr. Močnik, našo šolo obiskal, dobre dve uri otroke v raznih predmetih izkuševal, potem pa se z besedami zadovoljnosti od nas poslovil in v Gornjigrad odpeljal. Jako ljubeznjiv in premeden gospod je to, in očividno je bilo zapaziti, da mu je blagor naših ljudskih učilnic v resnici na sercu. Imel sem čast, o mnogih rečeh se z njim pomenkovati, pa sem tudi slišal, kako se je za napredovanje naše šole z neutrudenim gosp. župnikom kakor tudi z županom prav resno poganjal; on želi celo dnevni poduk vpeljati, kar se zna že prihodnje leto zgoditi, zakaj: voljno žertovanje, in združene moči vse lahko premorejo, kar je še do danes v moziški srenji-fari slovelo, in poterjujejo to čini, da, velika dela naših far-nikov. —

Iz Tersta. V. (Konec.) Ko sem bil še deček, slišal sem večkrat slovenski prepe-vati v tukajšnji okolici. Zdaj ne slišim nikjer nič, nego kakšno italijansko neumno pesem. Ali je to morda napredek današnjih časov? Tudi jezik slovenski se je tukajstrašno spacił zlasti od nekih let sem. „Kara ti, inutile ti je; — hodi v maloro! — Mižeria je velika; — fradel karol! — je vdobil letaro; — kaj ti nūca? — bešaj mu roko; — kašno špraho šraja? — hodi pur na špaš! — ima kocete (nogovice); — je bil v arešti, — ima veliko fadige; pere biankerijo; — boš imel dela in kvantita; — poverban greh; — to je njegov deštin“ itd. Takih in še veliko drugih enakih spak se sliši v pogovorih med tukajšnjimi Slovenci. Kako da bi se zamoglo temu v okom priti, povedal je že „Slovenec“; kaj posebnega se bo pa vsakemu zdelo to, da vendar rajše hodijo kupovat tukaj v tiste prodajavnice (štacune), kjer se govori nji h ov jezik. Nekaj tedaj vendar to pomenja. — Pred nekim časom so bili prestavljeni učitelji v Povirju, v Barkoli in v Brezovici, namreč prvi je prišel v Barkolo, drugi v Brezovico in tretji v Prosék: Zvedel sem koj po Materijskem županu, da se sedanji učitelj v Brezovici zelo trudi sa podučevanje otrok, ki so bili neki zelo za-

nemarjenih pod poprejšnjim. Učitelji premorejo veliko pomagati k napredovanju naše narodnosti, ako si le primerno prizadevajo. Naj posebno tudi oni skerbijo, da se med ljudstvo slovenske knjige razširjajo, kakor je delal ranjki učitelj Skok v Barkoli, in da se čitavnice ustanovijo, kakor jih je „Slovenec“ nasvetoval. — Sedanji tukajšnji šolski svetovavec g. Stimpf (Nemec) neki vedno priporoča dijakom, naj se marljivo učijo slovenskega jezika. On sam se ga tudi uči in išče priložnosti, da se, kakor čujemo, čedalje bolj v njem izuri. — Od prvega majnika sem izhajal tukaj nov nepolitičen list pod nadpisom „Omnibus“, katerega poglobitni namen je, čistiti teržaško mesto, ki je zdaj zares precej umazano; pripomagati, da se sedanje tukajšnje siromaštvo počasi odpravi ali vsaj omeji, in sploh pripravljati pot, da se sčasoma zboljša zares slabo stanje ubožnega ljudstva. Lep namen, da bi ga le tudi srečno izpeljal!

Dežele trojedine kraljevine.

V Zagrebu. Vladina stranka je bila nekaj dni sem res nekako potihnila. Mislili smo, da je že spregla ali da bode berž ko ne kmalo spregla, ker po toliki pa nevidljivi delavnosti s svojim vozom ni mogla naprej. Pa ni še po njej. Ne umerje pa se tudi ne vda! Ravno kar se govori, da se nadžupani zbirajo v varaždinskih toplicah in da se tam kaj dogovoré zastran prihodnjih volitev za deželni zbor, ki je na 17. julija sklican. Nekateri se celo hočejo vedeti, da jim je vlada celo 17.000 gld. kar meni nič tebi nič dovolila, da zamorejo bolje — kolesa namazati in z večim pridom za vladine namene delati. Denar pa je bil še, odkar svet pomni, na vse strani dobro mazilo, — že Filip macedonski je to slavno pričal! Da bi se jim pa bilo toliko samo za veselje in pokrepčanje zdravja v toplicah izročilo, ni lahko verjeti, če so si tudi res s svojim dozdanjim prizadetjem (!) česa zaslužili, kar pa nevernemu svetu ni še prav jasno. — Pričakuje se pa, da tudi drugi deželani, ki jim je za ustavo mar, ne bodo rok križem držali, ampak da bodo skerbili, da se dosti pravih in neodvisnih rodoljubov za poslance izvoli. Nimajo sicer enake podpore, pa pravo in resnično rodoljubje si že ve kako pomagati. Torej serčnost velja. — V zbor se pričakuje po starem volitevnem redu z vsemi vred kakih 300 poslancev. 120 je med temi izvoljenih. Drugi imajo virilne glase. Iz vojaške meje pa jih neki pride 55 poslancev, se ve da tudi izvoljenih, ali kako? Pravijo, da so tam v nekaterih polkovnih volivce kar tako rekoč z bobnom skupaj sklicali in jim napovedali, naj tega in tega volijo, če ne, — bo druga pela! Ako je res, kar se govori, je pač to čudna ilustracija za ustavni zbor, ki ima o toliko važnih rečeh sklepati. — Po veliki nesreči, ki se je 9. t. m. zvečer na Jelačičevem tergu v sredi mesta po smodniku pripetila, obvezema še vse meščane velik strah in groza. Vsi govorijo le od strašne nevarnosti, omilovaje tiste nesrečne, ki so koj smert storili, in katerih je menda 9, in ki so bili smertno ali lahko ranjeni. Šteje se neki vseh skupej še več ko 50 oseb. Lambergarja so koj zaperli, tako tudi mestnega glavarja, g. Urica, ki mu je brez gotovih spričal in dokazov, da je zanesljiv in izveden mož, za napravo umetnega ognja dovoljenje dal. Da je bil žalosten pogreb, si lahko mislimo.

Ptuje dežele.

Ruska.

Petrograd. (Pogreb careviča. Konstantin) 6. junija je bilo truplo careviča Nikolaja prepeljano iz Kronštada do Petrograda. Od pristave (luke) do stolne cerkve Petro-Pavlovske stalo je 33 bataljonov pešcev, 38 švadron jezdecov in 21 baterij. Car in carski principi so nesli truplo iz ladije na mrtvaški voz, v katerem je bilo vpreženo 8 konj. Ogromna sila ljudi je stala ob cesti. Pred stolno cerkvijo vzdignil je car in careviči rakev z voza in nesli jo na katafalk (krasni mrtvaški oder). Tu

je bila mrtvola izpostavljena do 9. junija. — Spet se je jelo govoriti, da knez Konstantin pride za poglavarja na Poljsko. Bog daj, da bi se slovanska brata — Rus in Poljak — vsaj enkrat pomirila. Konstantin je bil Poljakom dober in pravičen, zatorej tudi občno ljubljien in spoštovan. Če se torej to res zgodi, bode to dobro znamenje.

Italija.

Florenca. Od vseh strani gre glas, da se vendar papeževa in sardinska vlada o cerkvenih zadevah porazumite. Kako in o čem se pa bote, pa še ni dognana reč. Le nekateri škofov ne bo nazaj. Vlada jih noče, ker pravi, da niso ljudstvu po volji in da noče zavolj njih nikakoršnih preprirov več imeti. To se nam čudno zdi! Tudi škofij se bo nekaj vničilo. — V Siciliji je neki punt vstal. — General Soufron pride na Avstrijsko, konje za vojaščino kupovat.

Francoska.

Pariz. Predno je zapustil Napoleon Algirsko, obrnil se je še s posebnim oklicom na tamošnje vojake, jih pohvalil in opominjal k daljnjemu delovanju in da je tudi ta šola dobra zanje, ker iz nje prihajajo toli slavni vojaki. — Parižani so cesarja neki z veseljem sprejeli. Cesaričino vladanje jim je bilo nekako omahljivo. Predno pa je še odstopila od državnega kermila, dala je „general pardon“ za tiskarne pregreške. — Princ Napoleon je še na svojem gradu Meudonskem, pa za gotovo pravijo, da pojde na tuje. Hišo svojo v Parizu, ki je neki 4 mil. veljala, je že za 800.000 fr. prodal. Kam pa gre prav za prav, nihče še za gotovo ne ve. Nikjer tudi posebno po njem ne hrepené. Zdaj ga tudi ni kar nič blizo. Se kuja, pa je tudi — v kaši! — Iz Algirskega pride v kratkem 30.000 vojakov domu. Berž ko ne so ti v Mehiko namenjeni. Postavodajavni zbor je odobril cesarjevo politiko in tudi denarje dovolil, da jo spelje. Manjšina se je pogumno pa zastoj temu vpirala.

Amerika.

Stillwater. 15. maja 1865. A. P. — t. Zdravo „Slovenec“! Tukajšnji Slovenci smo mislili in sklepali, kako bi pripravili tudi tebe v naše misijonstvo, kar na enkrat nadamama nas obiščeš; poljubil sem te, ko te v roke dobim. Zopet sem si mislil, da sem doma pri ljubih slovenskih bratih; po dokončanem vsakdanjem delu pozno v noč tvoje zlata vredne liste še prebiram. Komej si malo počijejo listi, pa hajd! zopet v poštno torbo do drugih slovenskih bratov.

Tudi v Chicago sem ga mislil poslati, ker tam prebiva mnogo Slovencev; mislil sem si, da bi ga morebiti več nazaj ne dobil, zatorej bodem zdaj berž pisal, naj si vsaj en iztis naročijo, ker močje tam so precej terdni. Upam, da bodeš, dragi „Slovenec“! v kratkem pct našel tudi v Chicago in tudi še v kateri drug kraj v Ameriki; da mi le količkaj čas dopušča, da našim bratom pišem, storil bodem to. Rad bi ti kaj novic pisal, pa so večidel žalostne. Perva žalost je, da so vsi slavjanski listi, ki v Ameriki izhajajo, pisani v današnjem, sv. cerkvi sovražnem duhu; čeških je pet, pa vsi nevero razširjajo, posebno najnoveji list „Slavija“ na vso moč skuša, kako bi Čehom katoliško vero izkoreninil. — V Chicagi sem več napisov čeških videl nad štacunami, med drugimi tudi napis „češka kavana“, kjer se tamošnji Slavjani v obče shajajo. — Morebiti je tudi še neznano, da imamo tukaj v državi Minesota čisto češko mesto, „Nova Praga“ imenovano, v katerem 107 čisto čeških družin prebiva in le dva Nemca. Imajo tudi svojega češkega duhovna, č. g. Maly-ta.

(Konec pride.)

Razne novice.

* Iz slovenskega Plajberga na Ljubelju zvemo iz čisto verjetnih ust, da je

tam 13. junija zjutraj voda zmerznila. Pa na žitu se ne pozna še nobena škoda.

* 6. junija je bila v Verbi (Velden) seja celega občinskega odbora; volili so učenika za šolo v Verbi in na Gozdanjah. Za prvo mesto je bil izvoljen gosp. Ant. Tuš, za drugo pa gosp. Franc Drešer. O tej seji povemo skorej kaj več.

* Iz Štajerskega se nam piše, da je krojač Jožef Kovač v Žrečah, hrepené po tem, da bi mogel ud postati „slov matic“ pa zavolj ubožnosti nemogši letnine skupej spraviti, obrnil se do presv. škofa Strosmajerja s prošnjo, naj bi mu blagovoljno pomogli. Mil. škof so radi uslišali prošnjo ter po svojem tajniku 50 gld. v Ljubljano poslali s sporočilom, naj matica krojača Kovača vpiše za svojega ustanovnika. — Slava!

*) Že je „Slovenec“ povedal, kako grozovitno da je bil okrajni predstojnik Gornjebelski v meljski dolini, g. Jožef Valek, rojen Moravan, 2. junija iz kerčme domu gredé skorej med hišami umorjen. Še se ne ve, kdo da je to strašno hudodelstvo doprinesel; sum leti na nekega 20 letnega novince, ki je letošnje vigré k vojakom vzet bil. Pravijo, da je ravno zavolj tega predstojnika umoril in oropal. Menda so našli že precej znamenj, ktera jasno kažejo na nj, pa obstal menda še ni ničesar. Po božno ljudstvo meljske doline jebilo na njega tako ježno in razkačeno, da bi ga bilo samo obsodilo in Bog ve kaj z njim počelo, ako bi bilo moglo do njega priti. Pa je tudi res prav divjaško, kar je hudoba počenjal. S sekiro ga je v zatilnik tako mahnjal, da so mu ušesa in zobje odleteli — po verhu mu je še skorej vso glavo razsekal. Se ve da se tudi njemu ne bode dobra godila.

Duhovske zadeve.

Ljublj. škof.: G. Anton Zarnik, dozdanji Ljubenski fajmošter, dobil je Nakelsko, g. Martin Rant pa Cerkljansko taro v leskovski dekaniji. — Umerl je g. A. Milavec, vikar v pokoju. R. I. P.

Goriška nadškof.: Umerl je g. Jak. Paziente duh. v pokoju. R. I. P.

Teržaška škofija: G. France Pašic je postal farni oskerbnik v Gerdoselu Umerl je g. Andrej Zdešar, dozdanji gerdoselski farni oskerbnik. R. I. P.

Kerška škofija. C. g. Jožef Gebauer pride za administratorja komende Pulst.

Dunajska borsa 16. junija 1865.

5% metalike	70
1% nacional	75.30
5860 derž. posoj	91.46
Bankine akcije	799
Kreditne	180.10
London	108.80
Novi zlati	5.17
Srebro	107

Oglasnik.

Pohištvo na prodaj!

V Novem mestu na Dolenskem je na prodaj lepa hiša na dva gorna (nadstropja); zraven hiše je prostoren vert. Vse vkup stoji na velikem tergu, kamor dohaja naj več ljudi. Zatorej je to pohištvo jako pripravnobodisi za gostivnico, kavano ali štacuno. Kdor je volje kupiti, naj se oglasi pri trgovcu g. B. C. Rossbacherju v Celovcu. Pogoji so dobri in rabivni.

Ravno ta tergovec priporoča svojo štacuno v Celovcu zraven cerkve sv. Duha. Dobiva se tam vsake sorte špecerijsko in materialno blago: kava, cukar, olje, barve, semena, rajž, sladkarije itd. Tudi priporoča domačo bato, ktero sam v svojej tovarni nareja in se posebno lepo poda za posteljno odejo. Roba je vsa dobra in cena nizka.